

Aankondingen

Suzanne Hautvast*

Nationale Drug Monitor (2007). Jaarbericht 2006. Utrecht: Trimbos-instituut. ISBN 978 90 5253 581 4, € 35, (download: www.trimbos.nl)
Het achtste jaarbericht van de Nationale Drug Monitor (NDM) rapporteert over het middelengebruik en de problemen rond dit gebruik. Het rapport wordt opgesteld door het bureau van de NDM, ondergebracht bij het Trimbos-instituut en het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie. De Nationale Drugmonitor is geen prettig leesboek, maar wel een zeer nuttig en informatief naslagwerk; en zo is het ook bedoeld. Opvallend is dat gebruik van middelen in de afgelopen jaren is gestabiliseerd. Het zoeken van hulp voor verslavingsproblemen is daarentegen toegenomen. Cannabisgebruik onder scholieren bijvoorbeeld daalde tussen 1996 en 2003 en stabiliseerde in 2005. Cocaïnegebruik onder scholieren stabiliseerde tussen 1996 en 2003 eveneens. In combinatie met alcohol is cocaïne wel nog populair. In het Amsterdamse uitgaansleven lijkt het gebruik echter over haar hoogtepunt

heen. Er zijn geen gegevens bekend over hoe dit elders in het land is. Ecstasy is in het uitgaansleven populair, al is het gebruik ervan in het algemeen stabiel gebleven. Er zijn ook steeds minder jonge opiaatgebruikers. Van de Europese-Unielanden heeft Nederland samen met Griekenland en Duitsland het kleinste aantal probleemgebruikers van opiaten. Hoewel de berichten soms anders doen vermoeden, bleef ook het alcoholgebruik tussen 2001 en 2005 stabiel. ‘Binge’-drinken werd minder populair, behalve bij scholieren, bij wie het eerder regel dan uitzondering is. Er zijn wel grote verschillen tussen leeftijdsgroepen. Mannen tussen de achttien en 24 scoren het hoogst wat betreft zwaar drinken en probleemdrinken. In 2005 was 33% van de mannen in deze leeftijdscategorie een zware drinker, tegenover 8% van de vrouwen. Dit cijfer is echter lager dan de cijfers uit 2002. Toen was 42% van de mannen en 18% van de vrouwen zware drinker. De jonge drinkers (twaalfjari-gen), van wie het aantal tussen 1999 en 2003 toenam, werden tussen 2003 en 2005 in aantal weer kleiner. Daar staat tegenover dat steeds meer mensen bij de verslavingszorg aanklopten. Het aantal cannabisgebruikers dat

* Drs. S. Hautvast is beleidsmedewerker bij Centrum Maliebaan te Utrecht. E-mail: shautvast@centrummaliebaan.nl.

hulp zoekt is in de afgelopen twee jaar met 12% gestegen. Het aantal cocaïnecliënten steeg van 2.500 in 1994 naar tienduizend in 2004. Tussen 2004 en 2005 was er echter spraken van een daling van 2%. Ook het aantal ziekenhuisopnamen waarbij cocaïnegebruik een rol speelt, is niet gestegen. Het is echter te vroeg om met zekerheid te zeggen dat cocaïne op haar retour is. Het percentage cliënten met een primair opiaatprobleem daalde tussen 2001 en 2004 met 22%. Die daling zette zich in 2005 niet voort. De groep opiaatverslaafden die overblijft veroudert en kampt veelal met lichamelijke en psychische problemen. Probleemdrinkers blijven weinig hulp zoeken. Toch is er een stijging van 39% waar te nemen sinds 2001. De NDM meldt dat deze stijging mogelijk samenhangt met het effect van een actieplan van de instellingen voor verslavingszorg. Dit heeft als doel meer probleemdrinkers in de hulpverlening te krijgen.

K. Mutsaers, J.W. Blekman & H.C. Schipper (2007). Licht verstandelijk gehandicapten en middelengebruik. Wat is er tot op heden bekend? Utrecht: Trimbos-instituut, € 10,-

Sinds enige tijd zijn er signalen vanuit diverse sectoren (bijv. verslavingszorg, zorg voor licht verstandelijk gehandicapten, maatschappelijke opvang en detentie) dat het alcohol- en drugsgebruik onder licht verstandelijk gehandicapten (LVG'ers) problematische vormen aanneemt. Aangezien er nog maar weinig over deze problematiek bekend is, besloot het Trimbos-instituut, in samen-

werking met het Landelijk Kenniscentrum LVG, een verkennende studie uit te voeren.

Dit rapport is het verslag van deze studie. Recente literatuur op het gebied van middelengebruik en LVG (zowel wetenschappelijk, journalistiek als beleidsmateriaal) werd bestudeerd. Daarnaast zijn twee korte vragenlijsten uitgezet naar instellingen voor verslavingszorg en orthopedagogische behandelcentra.

Thema's die aan bod komen zijn: prevalentie van het middelengebruik onder de LVG-groep, risicofactoren, gevolgen van het gebruik en het tot op heden ontwikkelde aanbod. Daarnaast worden aanbevelingen gedaan voor ontwikkeling, onderzoek en implementatie op dit terrein. Het rapport is interessant voor werkers in de verslavingszorg en de LVG-zorg, medewerkers van andere betrokken organisaties en beleidsmakers.

K. van Duijvenboden, A. van der Plas, H. van 't Lande & J. Wolf (2007). De Forensische Verslavingskliniek door de jaren heen. Utrecht: Trimbos-instituut. ISBN 978 90 5253 605 7, € 20,-

'Met deze hoeveelheid mensen kan het niet, met deze kwaliteit kan het niet, met deze methodiek kan het niet, met het gebrek aan forensische ervaring kan het niet en met dit gebouw kan het niet', zo luidde de opvatting van het management van de Piet Roordakliniek en Het Buitencentrum in 2003 over de kwaliteit van zorg. Twee jaar eerder was begonnen met een verbetertraject, nadat was geconstateerd dat de in 1998 opgerichte Forensische Verslavingskliniek (FVK)

nog niet naar wens functioneerde. Het Trimbos-instituut evalueerde de resultaten en bracht dit evaluatieverslag uit. Het verslag lezende, wordt de indruk gewekt dat zo ongeveer alles anders verliep dan de bedoeling was geweest. De start van de FVK was overhaast verlopen en de cliëntenpopulatie was een andere dan men vooraf had verwacht. Er was te weinig en onvoldoende voorbereid en geschoold personeel. En de huisvesting, ten slotte, was ook niet goed. Hierop werd, met resultaat, fors geïnvesteerd. De doelgroep werd scherper gedefinieerd waarbij meer accent werd gelegd op de justitiële titel. Waar eerst vooral werd gewerkt volgens principes uit de verslavingszorg, werden er nu methodieken gehanteerd uit de forensische zorg. Het behandelaanbod breidde zich uit en er kwamen vervolgtrajecten en nazorg. De groepsgewijze benadering werd vervangen door een meer individuele aanpak. Maar vooral mijn hulde aan de hulpverleners. Zij werken met cliënten met zware en ernstige problemen, die moeilijk te behandelen zijn. De cliënten zijn laag opgeleid, hebben veel psychische klachten en (antisociale) persoonlijkheidsstoornissen en kunnen slecht met frustratie en stress omgaan. Met name de antisociale persoonlijkheidsstoornis

biedt weinig perspectief op het slagen van de behandeling. Niettemin begonnen deze cliënten met een zeker optimisme aan de behandeling. Dat optimisme verstomde enigszins doordat vraag en aanbod niet op elkaar aansloten. Hulpverleners boden veel hulp bij de psychische gezondheid, cliënten wensten hulp bij financiën en dagbesteding. Over het algemeen waren cliënten toch redelijk tevreden over de aangeboden hulp. Ondanks dit alles zijn de hulpverleners tevreden over hun werk. Ze ervaren geen extreem hoge werkdruk en werkstress. Alleen op emotionele belasting, hoe kan het ook anders, scoort men hoger dan medewerkers uit andere zorgsectoren. Interessant aan het boek is vooral dat je een aardig kijkje in de keuken krijgt. Pijnpunten worden blootgelegd en het tonen van tekortkomingen wordt niet geschuwd. De lezer krijgt openheid van zaken. Helaas eindigen de auteurs in mineur, waarschijnlijk met reden: ‘Zeker gezien alle veranderingen, is het nodig stil te blijven staan bij de vraag hoeveel en wat voor succes we van een voorziening van de FVK mogen verwachten, met een moeilijk behandelbare en soms onhandelbare groep cliënten met vaak beperkte vooruitzichten.’